

АУТЕНТИЧНОСТ У ЖИВОТУ САВРЕМЕНИХ ХРИШЋАНА¹

www.pravoslovo.net

А. Увод

Вечерашња бесједа требало би да изрази нешто што је тешко исказати и да да карактеристике и параметре нечега што је по природи његовој мање могуће описати, а више непосредно искусити, нечега што је више скривено и што више наслућујемо но што видимо и о томе можемо да говоримо. Циљеве је могуће одредити, али је доживљаје тешко ограничити оквирима ријечи. А тим прије је тешко на оквиру ријечи ограничити аутентичност доживљаја вјере и Благодати Божије, који је повезан са дубљим бићем људске природе, са истином човјека и који је нешто што представља тајну која нам се непрестано открива, и мање је испољавање, израз или начин и понашање којима се човјек прилагођава.

Доживљај, када је духовно аутентичан, пројављује божанственост човјека, док када није аутентичан спрјечава дејство Благодати Божије у животу човјековом. Због тога аутентичност и јесте неопходан предуслов духовног живота.

Како, дакле, да приступимо аутентичности доживљаја? Како да је одредимо? Ово питање засигурно није питање интелекта. Због тога немојмо сконцентрисати своју пажњу на оно што ће се овдје чути, нити биљежити речено како не бисмо шта заборавили. Још, немојмо потчинити аутентичност своје спонтаности процесу схоластичке провјере да можда шта није апсолутно тачно. Ова бесједа нема за циљ да буде дубокомислена како би породила добре мисли или исправне критичке ставове, нити да буде убједљива како би нас на силу извела на монотону једносмјерну стазу неког олакшавајућег и умирујућег слагања. Рађе би да буде једноставна, срдачна, да код свакога од нас изазове исповиједна и лична осјећања. Због тога и бесједник оно што ћете чути не ставља пред вас као знање или став, него као повод за заједничарење.

Дакле, нека се свако од нас током ове бесједе потруди да види ко заиста јесте. Не шта је од онога што ће бити речено исправно или погрешно, него у каквом смо ми односу са истином. Не у ком времену живимо, него како ми живимо: какво мјесто Христос заузима у срцима нашим и како се у нашим случајевима одређује раздаљина између нас и Благодати Његове. Али и како се владају чежње наше, како је могуће

---

¹ Бесједа у Научном одсеку удружења мисионарске дјелатности „Свети Василије Велики,, 12. октобар 2003.

описати циљеве наше, како се оцртава позвање нас као „дјеце Божије”,² као „браће Христове”, као грађана Царства Његовог, као оних који су позвани на вечеру Његову.³

Јеванђељске ријечи Господње су прилично апсолутне: „Ко није са мном, против мене је”,⁴ и: „Нико не може два господара служити”,⁵ и: „Ко хоће за мном да иде, нека се одрекне себе и узме крст свој и за мном иде”,⁶ и: „Ако не буде правда ваша већа него правда књижевника и фарисеја, нећете ући у Царство Небеско”.⁷ Господ неком од својих ученика одриче људско право да присуствује погребу оца свога,⁸ предсказује страдања и искушења онима који ће Му посљедовати,⁹ изобличује млакост,¹⁰ захтијева „једно” које недостаје, предлаже савршеност: „Ако хоћеш савршен да будеш”.¹¹

Бог је апсолутан. Он у себи садржи и нуди све што је потпуно, и само биће у савршеном облику. Он је Онај Који Јесте, Који је увијек Исти, Он је Све. Истина Божија испуњава човјека, али му оставља и утисак да је већа од те његове пуноће. Она је нешто више што човјек не може да прими. У том смислу Бог од онога ко жели да Му посљедује не тражи оно што превазилази моћи његове и теже од онога што човјек може поднијети - то надомијешта Благодат Његова - него аутентичност у слагању, истинитост у намјерама, досљедност у одлукама. Човјек само на тај начин постаје компатибилан са Богом, само на тај начин може да прати кораке Његове, да препозна трагове Његове.

Б. Истински хришћанин

Често се у одјелцима из Светог Јеванђеља сусрећемо са тиме да се Апостоли, како би били убједљиви, позивају на аутентичност свог личног свједочанства: „Што смо чули, што смо видјели очима својима, што сагледасмо и руке наше опипаше, објављујемо вам”¹² и „знамо да је истинито свједочанство његово”.¹³ Али и Самарјани¹⁴ и Часни Претеча прибјегавају непосредности личног свједочанства.¹⁵ Аутентичност доживљаја представља најубједљивији аргумент за истинитост наших ријечи.

---

² Рим. 8, 21.

³ уп. Отк. 19, 9.

⁴ Мт. 12, 30.

⁵ Мт. 6, 24.

⁶ Мк. 8, 34.

⁷ Мт. 5, 20.

⁸ Мт. 8, 22.

⁹ Мт. 10, 17-34.

¹⁰ Отк. 3, 15.

¹¹ Мт. 19, 21; Еф. 4, 13; Јк. 1, 4.

¹² 1.Јн. 1, 1.

¹³ Јн. 21, 24.

¹⁴ „Сад не вјерујемо више због твога казивања, јер сами смо чули и знамо да је ово заиста Спаситељ свијета, Христос” (Јн. 4, 42).

¹⁵ „И ја сам видио и засвједочио да је Он Син Божији” (Јн. 1, 34).

Погледајмо, дакле, шта је смисао аутентичног доживљаја у животу хришћана. Аутентичан је Петар, чак и у падовима својим, јер је он непосредан. Тражи доказе и Господ га позива да корача по води. Понестаје му вјере и почиње да тоне.¹⁶ Спонтано исповиједа да из светих уста Његових излазе „ријечи живота”.¹⁷ Савјетује Господу да избјегне Страдање и Он га кори говорећи му да у њему говори сатана.¹⁸ Са осјећањем надмености одбија да му Господ опере ноге и у наставку се на један особито изражајан начин повлачи.¹⁹ Има смјелости да насилно Малху одсијече ухо²⁰ и бива прекорен од стране Господа, а ухо бива исцијелено.²¹ Нешто пре Страдања се одриче Господа и одмах се каје.²² Чује поруку васкрсења и доводи је у питање: због тога и трчи до гроба како би се сам увјерио.²³ Пада и устаје. Гријеси и каје се. Не глуми, живи. Слободан је и онда када се понаша по човјеку. Гријеси и исправља себе, није непогрешив. Истинит је.

Аутентичан није онај ко не прави грешке, него онај ко их препознаје, исповједа и каје се.

Међутим, аутентичан човјек није само непосредан у свом опхођењу, он је и истинит у вјери својој. А вјера није идеологија коју треба да подржимо, нити мисао коју треба да разумијемо, нити став који треба да прихватимо. Вјера није осјећање, нити скуп моралних правила којима треба да се прилагодимо, нити доживљај који психолошки намећемо самима себи, нити пак циљ који се људским напорима постиже. Вјера је благодат и живот и истина која нам се пружа, која надире и која нам се открива. Вјера је нешто што нам Бог даје, нешто што пројављује Бога.

И човјек није велики због тога што може да постигне много шта, него због тога што могу да му се догоде и да му се открију велике ствари. Међутим, све то претпоставља непатвореност, истинитост, аутентичност. Без тога хоризонт душе остаје затворен за Благодат Божију.

Наравно, док као хришћани причамо о аутентичном доживљају, изгледа да често под тим подразумевамо нешто што у ствари није аутентичан доживљај. Због тога, хајде да погледамо какав је управо истински и непатворени хришћанин. Свети Василије Велики у свом покушају да одговори на питање: „Какви Логос жели да су Хришћани?”, одговара на сљедећи начин: „Као Ученици Христови, који изражавају само оно што у Њему виде или од Њега чују (Мт. 11, 29; Јн. 13, 13-15), као свети храмови Божији, чисти и испуњени једино служењем Богу (Јн. 14, 23; 1.Кор. 6, 16), као дјеца Божија саображена икони Божијој, по мјери која је дата човјеку (Јн. 9, 13, 33; Гал. 4, 49), као со земљи како би чинили

---

¹⁶ Мт. 14, 28-29.

¹⁷ Јн. 6, 68.

¹⁸ Мт. 16, 22-23.

¹⁹ Јн. 13, 5-14.

²⁰ Јн. 18, 10.

²¹ Лк. 22, 5.

²² Мк. 14, 72.

²³ Јн. 20, 3-4.

да се они који заједничаре са њима обнављају духом ка бесмртности (Мт. 5,13), као они који се умирањем за овдашње, као логосом својих живота, увјеравају у наду истинског живота" (Флб. 2, 15-16).²⁴

И даље наставља: „Шта су својства хришћана? Да као што је Христос једном за свагда умро гријеху, да и они тако буду мртви и неприступачни за сваки гријех... Да правда њихова у свему буде највећа... Да воле једни друге као што је и Христос заволио нас... Да увијек пред собом виде Господа... Да у сваком дану и часу буду трезвени и да, у савршенству богоугодности спремни, знају да не часи час у којем ће доћи Господ".²⁵

По Светом Јовану Златоусту: „Ако си хришћанин, немаш града свога на земљи. Стваралац и градитељ града нашега је Бог. И ако узмемо цијелу васељену, странци смо и досељеници код свих. На небесима смо уписани, грађани смо небеса."²⁶

Исту апсолутност сусрећемо и код отаца аскета и наравно у „Лествици" Светог Јована Синајског: „Хришћанин се у свему угледа на Христа, колико је то човјеку могуће, ријечима и дјелима и мислима правилно и неукаљано вјерујући у Свету Тројицу."²⁷

Хришћански доживљај је аутентичан када више волимо крст од лагодности, борбу од побједе,²⁸ када живимо Царство Божије стварније но историјске догађаје, када је вјера наша јача од нашег рационализма, када истину више препознајемо у тајнама него у ономе што разумијевамо, када се у тешкоћама кроз које пролазимо више молимо, а мање размишљамо, када се увјеравамо да је благодат ефикаснија од борбе наше, када нам је брат наш ближи од нашега „ја", када можемо да разазнамо шта је узалудно, а шта непатворено, шта је лажно, а шта истинско, шта је воља наша, а шта Воља Божија, када смрт желимо више но живот.²⁹

Аутентичан хришћанин је компатибилан са предањем и са догмом, али у њему има и нечега новог и оригиналног, нечега његовог. Његова различитост обједињује и уљепшава. Потврђује пут савршенства, јер је „названа гором узораном... Гора је пак душа која се учењем Христовим узвисила".³⁰

На крају, слика аутентичног човјека није нешто што постоји и на шта свако од нас треба да се угледа, него је нешто што не постоји и што је свако од нас позван да породи у себи. Израз једнога на шта је позван. Аутентичност је оно што истиче свештеност и јединственост личности.

В. Одлике аутентичног хришћанског доживљаја

²⁴ Св. Василије Велики, *Етика*, РГ 31, 860С-864В.

²⁵ Св. Василије Велики, *Етика*, РГ 31, 868С-869С.

²⁶ Св. Јован Златоуст, *О статуама* 17, ЕПЕ 32,534; РГ 52, 772.

²⁷ Св. Јован Синаит (Лествичник), *Лествица*, Слово 1, О одрицању, ЕПЕ 16, 40.

²⁸ Св. Никодим Светогорац, *Невидљива борба*, гл. 12, О многим жељама и апетитима, који у човјеку постоје и о борби која међу њима, изд. Схоина, Волос 1965, стр. 32.

²⁹ „Имам жељу умријети и са Христом бити што је много боље" (Флп. 1, 23).

³⁰ Св. Василије Велики, *пророку Исаји*, гл. 7, РГ 30, 473А.

Које су пак одлике аутентичног хришћанског доживљаја?

Повод ћемо узети са краја прве главе Јеванђеља по Јовану, из одјељка о позивању ученика. Тај одјељак у себи садржи нешто изузетно занимљиво. И то због тога што представља једну слику тога како Христос позива сваког хришћанина понаособ и тога шта нам на крају пружају благодат и љубав Божија у лађи спасења, Цркви.

У конкретном одјељку из Светог Јеванђеља приказана су три призива, три позива тројци ученика. Један је позивање Апостола Андреја, други Апостола Филипа и трећи Натанаила.

Прије свега, сва тројица се на позив одзивају са једним изливом духовног усхићења. Андреј узвикује „нашли смо Месију“, Филип трчи код Натанаила и говори му: „Нашли смо онога за кога писа Мојсеј у Закону и Пророци: Исуса“, а Натанаил се обраћа Господу и говори му: „Ти си Син Божији, Ти си Цар Израилев“.³¹

Прва одлика аутентичног доживљаја јесте осјећај Божијег призива и спонтано одазивање на њега, што је укоријењено у „нелукавом“ делу душе. Одмах, непосредно, без друге ријечи, без оклијевања, без рационалистичких мисли, душа препознаје Лице Божије и одазива се на позив Његов. И Господ је то рекао: „Ево правог Израилца у коме нема лукавства“: нема лукавости, нема замршености, смућености, компликованости, него су чистота и једноставност оно што влада у срцу Натаниловом.

Хришћански живот није лично откриће или избор, него часно одазивање на позив Божији. Није начин живота, него благодатно стање. Не пројављује једног доброг човјека са исправним критеријима и добрим карактером, него представља доказ љубави Божије према човјеку и божанског предодређења човјековог.

Ти спонтани духовни изливи, у складу са поруком празника Светог Апостола Андреја, резултат су „душе која је у болу“ и „која очекује“ „јављање Његово“.³² Ово нас води ка двије наредне одлике. Једна је болна чежња, жеља за Богом, осјећај потребе за Богом. Друга је очекивање доласка Господњег и посјете Његове.

Тај бол душе и унутрашња чежњивост и очекивање, дубоко ишчекивање у срцу, оно што Оци називају „погођеност“, изједање душе, непрестана спремност на то да Господ дође и посјети и моју душу, да уђе и у мој живот, дође, измијени, преобрати, преобрази, обнови и одлике мога живота, и својства и моје личности - та искуства представљају доказ истинског хришћанског доживљаја.

Није промјена оно што изазива непатворен хришћански доживљај - она би могла да породи и преузношење и понос - него је то Онај Који изазива промјену, Онај Који представља јемство доживљаја и доказ истовремене величанствености тог доживљаја, Онај Који се кроз

---

³¹ Јн. 1, 41, 45, 49.

³² Минеј, 30. новембар.

промјену пројављује.

На овом мјесту вриједи забиљежити да одушевљење Апостола није било само прост израз радости и изненађења или чистог унутрашњег настројења, него је у себи садржало и елементе једног величанственог исповиједања вјере, исповиједања које Црква као благо држи у рукама својим. Од почетка су Га исповједили као Бога: Андреј као Месију, као Онога о Којем је писао Мојсије и Пророци, Филип као Сина Бога Живога, Натанил као Христа.

И не само то. Направили су још један корак: и људе из своје околине су учинили заједничарима у својој вјери. Одмах су раширили вијест, објавили је. Андреј „доведе Симона Исусу“, Филип се обраћа Натанаилу и говори му: „Дођи и види“, дођи и ти да видиш, дођи и ти да окусиш. Овај елемент заједнице у ризници љубави Божије, који се прелива у нама и испољава се као најтананији и најљепши израз наше љубави ка ближњим и браћи нашој, представља још једну одлику аутентичног хришћанског доживљаја.

Завршићемо са још једном додатном одликом: расположеношћу за страдање. Сви ови Апостоли су мученички пострадали. Запечатали су призив свој свједочанством крви своје. Имали су такву дубину да док су имали лак почетак - „одмах“ су примили вијест и призив Господњи - и њихов крај био је подједнако лак - драге воље су крв своју пролили за Њега. Дали су Му живот свој и, колико су Му лако посљедовали у Његовом земаљском путу, подједнако радо су Му посљедовали и у Царство Његово вјечно сједињени са Њиме.

Аутентичност доживљаја се не поистовјећује са помпезним изражавањем, претјераним остављањем утиска, изненађењем и затеченошћу или свјетовним дивљењем. Хришћански доживљај је тајанствен, дубок и унутрашњи доживљај. Доживљај Хананејке, која је прихватила да је Господ упоређује са псима, Закхеја који је јавно исповиједио неправде своје, крвоточиве која је тајно од Господа узела снагу, представљају примјере аутентичности. Нико није обратио пажњу на те људе. Ни ученици. Али, Господ чује вапаје Хананејке, види и сам позива Закхеја, осјећа додир крвоточиве.

Због тога је и издвојио Хананејку пренебрегавајући Апостоле, Закхеја, примјећујући га међу мноштвом народа, крвоточиву осјећајући особитост њеног додира. Аутентичан доживљај је убједљив и намеће се и у најтежим и најпротивурјечнијим приликама. На себе скреће поглед Божији, издваја човјека и када је он скривен у гомили, у незаинтересованости свијета, у својој безначајности.

Истински хришћанин је сигуран, ничега се не боји, лако стиче повјерење, саосјећа, разумије, одише сигурношћу и осјећајем чистоте.

Г. Карактеристике лажног доживљаја

Насупрот овоме, лажан доживљај ствара хришћане који умјесто да се у Цркви спасавају, осјећају да они треба да спасавају истину. Умјесто да у личностима браће хришћана разазнају браћу Христову, сусрећу се са противницима које треба да сломију или својим људима који треба да подржавају њихова мишљења. Умјесто да стање своје душе повјере сили Благодати Божије, са неопростивом наивношћу душу своју повјеравају сумњивом ножу психотерапеутских метода, или научних процјена, или рационалистичких предвиђања. Умјесто да вјеру своју хране смиреношћу срца, хране је спознајним и логичким одговорима.

Умјесто да у савременим биоетичким изазовима, који се дотичу наших живота и уплићу се у нашу свакодневницу, разазнајемо љубав која ослобађа или једно жртвено душевно настројење које нас преноси у сфере друге логике, ми ропски истрајавамо на законским схоластичностима које гуще благодат, или на секуларизованим компромисима који је у потпуности удаљавају. Умјесто да дјеламо као непримјетне ћелије духовног тијела Христовог, ми Цркву посматрамо као неко друштвено тијело које има своје чланове, устав, права и обавезе, којему је више потребна наша помоћ, но помоћ некога другог.

Управо због тога на крају, умјесто да у Цркви живимо као у неком сталном гробу који у себи носи заматак нашега васкрсења, са дубоким смирењем, жртвеним настројењем, уступањем, часно и признајући вриједност другима, са толеранцијом, вјером у само и једино благодат Божију, ми се понашамо као привремени, као они чије су перспективе, претензије и права овоземаљског карактера, који гаје неконтролисане осјетљивости, скривено себелубље, лажљиво лицемјерје и ситне себичности, бесмислена упоређивања и непромишљене сукобе, несигурности, осјећање надмености, необјашњиве компромисе, психолошку мизерност и неоправдани секуларизам.

Лагање самих себе, неубједљива оправдања, тешкоћа да прихватимо неку критику и упоредо са тим спремност и лакоћа са којом у потпуности површно и често окротно и без срца осуђујемо све и свја, указују на једну кривице пуну кратковидост која ликујући потврђује нашу неприхватљиву неслободу.

Такав начин размишљања чини да измишљамо неког бога који сам себе доводи у питање, неког бога који непрестано оповргава самога себе, неког бога који више личи на психолошку измишљотину коју одликују болесност и недовољност, или идеолошко уточиште које се одликује привременошћу и духовним егзибиционизмом, неког бога који није отац да би волио, него слуга да би рјешавао наше бесмислене проблеме, некога бога који не постоји да би нам био потпора, него смо га ми измислили како би били подршка њему, некога бога који не постоји, нити је наравно вриједан тога да неко вјерује у њега.

Такво схватање нас води ка некој цркви коју смо створили ми, а не Бог. Она има мане пантеона и непоузданост социјалних удружења или

интелектуалних убјеђења. Механизам је који нам привремено одговара, који нас укључује у једну друштвену групу, скрива величанственост човјекову и гуши перспективу онога „по подобју„. Једна таква црква нити је вриједна, нити можеш да јој повјериш себе. Задовољаваш се само тиме да механички исповиједаш њено постојање.

Д. Кривица савременог доба

Међутим, у свој овој неприродној и „нелогичној“ логици изгледа да одговорност у цјелости не сноси сваки човјек понаособ. Главни кривац је свемоћност владајућег безличног друштвеног настројења и наше неконтролисано блесаво доба.

Наше доба има многе карактеристике и његова достигнућа су засигурно импресивна. Само је открило невјероватне границе којима се приближило. Премостило препреке земљине теже. Оно ствара људе са до сада непознатим особинама, са вјештачким или животињским органима, дијеловима других људи. Производи добра која до сада нису постојала. Мијења природу, поништава њене законе. Улази у тијело, утиче на душу, ствара начине размишљања и навике, одређује понашања. Стиже до незамисливих раздаљина, продире у унутрашњост и најмањих организама путем средстава, брзине и енергија које превазилазе сваку замисао. Међутим, његова основна карактеристика јесте то што се устремило против аутентичног, цјеловитог, истинског.

Оно измишља и производи много „тобожњег“. Наши салони су често украшени цвијећем које личи на стварно, али није. Телевизијска студија приказују окружења која не постоје. Рекламе упућују на свијетове који немају никакве везе са стварношћу. Људи се фарбају, дотјерују, чак и оперишу, како би показали лица која нису истинита, године које варају, полове који нису у складу са њиховим хормонима и анатомским карактеристикама. Расипна и импресивна слика и владавина „изгледа“ сатрала је суштину и ненаметљиво присуство „бића“.

Све то је утицало на наша схватања и у погрешном смислу обликовало животе наше - укључујући и духовни живот. Ми, који смо хришћани, чешће говоримо о сјају науке која се тобоже слаже са религијом, о вриједности демократије која Цркви дозвољава да слободно дјела и о људским правима као да су то највеће вриједности. Међутим, сви знамо да нас је наука учинила више гордим но што смо икада били, будући да смо на мјесто Бога поставили идол човјека који обожава самога себе, да је демократија вољу Божију замијенила бесмисленом одговорношћу нашег избора, а људска права маргинализовала једино право Божије да се уплиће у живот наш, да дјела као Бог.

Тако смо сами постали хришћани који се труде да сами собом нешто постигну и којима је тешко да себе повјере Благодати Божијој. Хришћани који се сами боре да открију тајне Његове, а не они који стрпљиво чекају

да нам се открије слава Његова. Хришћани који трагају за одмором и миром, а не знају за доживљај унутрашњег мира. Хришћани који кад изговарају ријеч „љубав“ подразумијевају неку себељубиву симпатију, или неку патолошку привезаност, јер одбијамо да у љубави препознамо трпљење другог или стрпљење према брату своме или цијену жртве за презрење било каквог себељубивог ужитка.

Сво ово схватање се провлачи и увлачи и у богослужење. У нашим манастирима имамо вез који изгледа као ручни рад, али то није. Одежде и наши свештени сасуди на себи имају каменчиће који по сјају подсећају на драго камење, али по вриједности својој немају никакве везе са драгим камењем. Наше иконе подсећају на древна времена, али су од папира, безбојне и јефтине, у њих нису уложени труд, љубав, инвентивност и вријеме. Фотографишемо и до детаља приказујемо оно што свештеници наши на богослужењу чине, а са тешкоћом разазнајемо присуство Божије у нашим светотајинским чиновима. Своје излете називамо поклоничким путовањима, али је душа наша немоћна да „изиђе“ из тамнице своје у пустињу Божију „у сусрет Њему“. Посјећујемо светиње, али посјета Светога Духа није освједочена у животима нашим. Задовољавамо „спољашња чула“, а не покрећемо „унутрашња кретања“ своја.³³ Пуни смо бескорисног и превазиђеног богословског знања, али смо веома сиромашни у погледу драгоцјеног духовног доживљаја. Због тога и наше богослужење, које одликује јединствена величанственост самога чина, више подсећа на славље но на тајну, више на приказ за гледање но на молитву.

Плод аутентичности Светих јесте писање најдубљих текстова, од којих су многи изишли на видјело тек након што су они склопили очи своје у овоме свијету. Потврда наше „тобожње“ аутентичности јесте читање њихових свједочанстава или разговарање о њима у лагодности наших салона и одсуство сваке спремности на подвиг, умртвљење свога „ја“ или на жртву. Умјесто да читамо свете и свештене текстове да би се смиравали, ми их употребљавамо како би судили браћи својој или да бисмо са кривицом мијешали сан са стварношћу.

Светитељи су причешћем хранили свој мученички живот. Ми заваљамо своју посвјетовњачену духовност и самооправдање угледајући се на њих у учесталости причешћивања, али не и у аутентичности покајања и вјере. Мозговно знање које се изражава кроз напетост и испражњавање долази на мјесто доживљајног откривења који се потврђује ћутањем, унутрашњим миром и сузама. Изнова преживљавамо старо како бисмо оправдали своје ставове и мишљења, а тешко нам је да породимо ново знање који би смиравало нас и пригрљавало браћу нашу.

Тако се савремена духовност често појављује под једном варљивом маском. Она у суштини не представља ништа више од једне мозговне

³³ „Тиховање умртвљује спољашња чула, а покреће унутрашња кретања, док бављење свијетом дјелује супротно овоме, то јесте умртвљује унутрашња чула, а покреће спољашња“ (Ава Исак, Подвижничке бесједе).

религиозности и подражавања предањскоме, које се скрива иза сентиментално болесне прикованости за форме, правила, спољашње облике, навике или личности, и изражава се као неукусна конзервативност. Све ово води ка лажним врлинама које нас заварavaju, које задовољавају ђавола и повријеђују Бога: гаје унутрашње страсти и неопростиве слабости, потхрањују тврдоћу срца и лицемјерје, називају се аутентичном вјером и доживљајем, а немају никакве везе са Духом Божијим и предањем Цркве наше. Једноставно, стварају неке хришћане са једном чисто варљивом аутентичношћу, будући да такви вјеру претварају у варку и заблуду, а доживљај у магновење и обману.

Ово и јесте разлог томе што се стално жалимо на неправде које су нам нанесене, на тешкоће, претјеране захтјеве и неподношљив терет, на душевну премореност, на то да се Бог оглушио о нас и да нас браћа наша не разумију. То рађа осјећај да се чуда не догађају, да свети не постоје, да је спасење тешко. Ово пак производи несигурност, лажне утиске, пад елана, неспремност на борбу. Уопштено, изврће лик Христов у нама.

Све то представља природну последицу човјека који има лажно умно настројење и који је изгубио аутентичност. Највећа опасност нашег времена јесте то да доживљај наш изгуби чистоту, да осиромашу аутентичности, да на крају постане стран истини.

Ђ. Величанственост „новога“ човјека

Аутентичан доживљај Благодати Божије потребан нам је као што је био и јесте потребан и сваком хришћанину у историји Цркве наше. Само што тешкоће за стицање тог доживљаја у наше вријеме изгледају веће.

Тај доживљај порађа величанственост „новога“ човјека, дакле онога који је прешао у једно стање у којем иако је и даље човјек више није просто човјек, него је боголик, богочовјечански човјек. Богочовјек Господ био је савршен Бог и савршен човјек. Богочовјечански човјек није бог, али престаје да буде само човјек. Он од „људскога“ задржава природу и одбија владавину својстава пада, од „божанскога“ је ускраћен за природу и смјерно усваја благодат.

Све ово значи да је аутентичан хришћанин итекако људски. Он истиче и поштује своју људску природу, не презире је, не стиди се због ње, не наноси јој неправду. Због тога и разумије слабости других и своје могућности. Човјек је истовремено и велики и мали. Док је „замало мањи од анђела“,³⁴ и „као трава, дани његови, као цвијет пољски“,³⁵ јер „у части будући не разумеде, изједначи се стоком неразумном и постаде јој сличан“.³⁶

Човјек је истовремено и дубок и широк. Сам је неистражива тајна, али и све у себе може смјестити. Живот његов у себи има истину и љубав,

³⁴ Пс. 8, 5.

³⁵ Пс. 102, 15.

³⁶ Пс. 48, 21.

има слободу да прима и слободу да се даје. Због тога и јесте веома човјекољубив и друштвен. Не спасава се сам, заједничари у спасењу. Може да се испражњава од себелубља свога, те због тога и да се сједињује са Богом и браћом својом.

Аутентичност још хришћанину помаже да непрестано буде на границама између Бога и човјека, разума и тајне, божанске љубави и људскога бола, слободе и послушања. Она га надахњује да се креће и просторима који су изван и изнад његових личних предјела, изван и изнад људских граница, људског времена, изван и изнад његовог „ја". На тим „границама између свјетова" скрива се Бог: у том изван и изнад се човјек среће са братом својим, са вјечношћу, са благодаћу, са истином, са Самим Богом.

Када је логика наша пред изазовом, рађа се вјера. Када стављамо на коцку осјећање своје, избија благодат. Када се одричемо самих себе, живимо љубав Његову према нама. Када се повлачи наше „ја", у нама се потенцијално уздиже сам Бог.

Аутентичан доживљај у себи има преподобног, мученичког, апостолског, пророчког. Онога што садржи подвиг, зној, крв, бол, страдање, скрушено исповиједање. Аутентичан хришћанин радост живи кроз подвиг, уздржање, жртву. Наду живи кроз бол, болест, ненаметљиво потврђивање благодати Божије, непрестано очекивање знака, који не тражи, али га очекује и када се тај знак појави, не бива изненађен. Кроз благослове Његове и радости: и живи смирење. Све ово почива на вјери.

У личности брата свога сусреће самога Бога. У присуству његовом се смирава, трпи, испражњује се од себе самога. Са њим дијели пад, вјеру, живот, благодат, спасење. Сједињује се са њиме. Разлике међу њима наглашавају слободу, различитости јединственост сваке личности као иконе Божије, супротности га смиравају, заједничке црте олакшавају заједнички ход ка спасењу. Гријеси, искушења, врлине, божанске интервенције у животу једнога обухватају, и садржане су и у животу другога. Све бива заједничарено. „Нема другог начина да се човјек спасе до кроз ближњег свога".³⁷ Темел тог стања јесте љубав.

Међутим, аутентичан хришћанин са јасношћу разазнаје и узалудност овога свијета, непостојаност и пролазност времена, пропадљивост материјалног, заблуду звану „овдје" и „сада", варваризам људских манира, окорјелост „исправног разума". Управо због тога непрестано живи димензијом која је „изван и изнад времена и простора". На земљи живи, а грађанин је неба". Умјесто „сада" живи Царство Божије, и умјесто овим „овдје" храни се небеским добрима. То његово душевно настројење храни се божанском надом.

„Вјера, нада, љубав: ово троје".³⁸ То троје представљају и темел аутентичног доживљаја сваког хришћанина. Ово троје јесте оно од чега се

³⁷ Св. Макарије Египатски, Беседа 6, „О рају и духовном закону".

³⁸ 1.Кор. 13, 13.

састоји „друга, другачија логика“.

Та логика хришћанина чини тананим и учтивим по природи, једноставним у опхођењу и непримјетним у изборима његовим. Он постаје разборит, прозорљив и чист, бистар. „Све испитује, а њега нико не испитује“.³⁹ Али, у личности његовој се огледа Бог,⁴⁰ кроз њега се прелама благодат Божија. Гледаш га и исповиједаш да „жив је Господ“. Жив је Бог истинити. Онај којег тијелом не видимо, нити мислима спознајемо.

Он је увијек велики јер је увијек цјеловит, нетактнут и увијек је са свима. Када си поред њега, живиш удаљеност његову, али осјећаш да си са њиме. Јер оно „да будете једно“⁴¹ представља доживљај његов. Он никада није сам. Нити само са некима. Нити са малим бројем њих. У њему има мјеста за све. У њему сија Бог.

Ова аутентичност јесте оно што чини да хришћанин није на свјетован начин „савремен“: тј. није површан подражавалац и пасиван изразитељ навика времена у којем живи. Него је он „савремен“ у смислу утјеловитеља вјечне поруке Божије у садашњости. Он у себи отјеловљује предање Цркве, али и слику есхатона. Он је *par excellence* човјек који повезује „древну красоту“ са „славом која ће нам се открити“.⁴² Једну красоту и славу које не само да истичу величанственост човјека, него углавном упућују на божанску красоту „свакога човјека“ и на „славно препрослављено“ Тројично божанство.

Аутентичност, истинитост, чак и када пројављује слабости, мањкавости, непотпуност човјека, представља пут ка савршенству и светости. Насупрот томе, лажно душевно настројење, компромис, лажна уљепшана слика гуши дејство благодати Божије и човјека одваја од учешћа у тајни и божанству Његовом.

У том смислу, аутентичан човјек не постаје само један узор моралног савршенства, него се углавном преображава у сасуд пројављивања догматских истина. Он христолошки живи своје душевно-тјелесно постојање, хармонију људске природе и божанског предодређења човјека. Тријадолошки живи увезивање трију дијелова душе своје и заједницу са браћом својом. Живи и пројављује божански Промисао у цјелости: снисхођење божанског Оваплоћења, Тројично јављање Крштења, просијавање и „чудесну измјену“ божанског Преображења, откривењску дубину и божанствену славу Тајне Вечере, кенозу Страдања, обнову и измјену свега кроз Васкрсење, обожење људске природе Вазнесењем, изливање светоуховских дарова Педесетнице, рађање и пут лађе која је Црква кроз океан историје, и на крају очекивање есхатона.

Као што чистота и дјевственост Дјеве Богородице представљају основни предуслов за њено учешће у тајни божанског Промисла, на исти

³⁹ 1.Кор. 2, 15.

⁴⁰ 2.Кор. 3, 18.

⁴¹ Јн. 17, 22.

⁴² Рим. 8, 18.

начин и дјевственост настројења душе, дакле аутентичност његова, хришћанину омогућује да живи тајну Оваплоћења.

Хришћанин који не бива потресан догматским искуствима, који није обасјаван тајинским откривењима, који не бива рањен „божанском чежњом“, којим не влада трансцедентност, који не осјећа знаке присуства Божијег, који не уочава отиске дејства Његовог, на себи нема печата Божијега. За њега је Бог вјероватноћа, апстрактно биће, виша сила, философска непознаница, емоционални модел, надопуњавање неке психолошке празнине.

Е. Умјесто поговора

Највећи агиолошки примјери аутентичног доживљаја за сваког хришћанина у сваком времену јесу првостворени - рај дјечије душе и ученици Господњи. Могли бисмо рећи да аутентичан у стварности постаје онај који поново стиче одлике првостворених, својства мале дјеце и особине ученика Христових. „Ако се не покајете и не постанете као дјеца, нећете ући у Царство Небеско.“ Овај исказ сам себи показује да је повратак тим стањима одредница духовног живота и претпоставка спасења. Аутентичан је онај ко је наг, ко остаје непокривен, незаштићен, без одбрамбених система и штитова, какви су били и прворођени прије пада. Аутентичан је онај ко је невин, онај ко може да повјери себе, као што то могу мала дјеца. Аутентичан је онај ко је неукаљан високим знањем и једноставан, као што су Апостоли. Што више смирено спознајеш своје незнање - оно што не знаш и што не можеш ни сазнати - тим више си ближе осјећају тајне и откривењу истинскога знања. Јер знање су смирење и благодат, а не разумијевање и способност.

Тако, аутентичан човјек је онај који не само да у свему види прст Божији, него и увијек осјећа додир Његов. Он бива саздаван од стране Бога, као што су то били првосаздани у рају: бива пресаздаван, преобликован, осјећа стваралачку благодат Његову. Упоредо и као мала дјеца⁴³ прихвата милостиво присуство Његово, загрљај Његов, живи топлину љубави Његове. На крају, Бог му се даје, да га опипа, као што је то било са Апостолима.⁴⁴ Испитује Га и Бог му се непрестано потврђује.

Пресаздање води ка „поновном обликовању древне красоте“, ка томе да човјек божански логос доживљава као себи блиско стање, загрљај му дарује дар богословља, а опипавање му пружа потврду вјере и лично искуство.⁴⁵

„О, чуднога чуда! Јован пада на груди Логосу, а Тома удостојен би да опипа ребро Господње. Но, први отуда страшно црпи дубину богословља, икономију спасења, а други удостојен би да нас тајноводи, јер смело

⁴³ „Ако се не обратите и не будете као дјеца, нећете ући у Царство Небеско“ (Мт. 18, 3).

⁴⁴ „Опипајте ме и видите; јер дух нема тијела и костију као што видите да ја имам“ (Лк. 24, 39).

⁴⁵ „О, добра невјеро Томина! Срца вјерних ти си привела познању“ (4. вечерња стихира самоподобена стихира на Томину недјељу).

показује доказе васкрсења Његовог, узвикујући: Господ мој и Бог мој, слава Теби".⁴⁶

Аутентичан је онај коме Бог може да се открива.

Можда је оно што је речено изазвало неки осјећај претјеривања. Можда је опет и изазвало неку примјесу разочарења. Све то нам је толико далеко, туђе! Али нам је и толико близу, толико сродно. Људска природа све ово има у себи. Црква нас само позива да упознамо своје биће, да се сусретнемо са начелом нас као људи, као личности, као хришћана, да поново постанемо необрађени какви су били прворођени, невини као мала дјеца и спонтани као ученици. Циљ ове бесједе уосталом и није био да прикаже неко стање којему треба подражавати - неки аутентичан доживљај - него да пружи једно мјерило за упоређивање и услов смирења - аутентично душевно настројење.

<http://www.eparhija-zahumskohercegovaacka.com/?q=node/1190>

---

⁴⁶ 3. самоподобена стихира Апостиха на Томину недељу.